

niki spoznali vzgojni vpliv razstave. Teda so razstavljali le najboljše izdelke; razstava je bila sicer kvalitativno dobra, toda preglednega in celotnega napredka šole ni podala. Šolstvo pa kljub temu nikoli ni šlo preko razstav. Dandanes razstave sicer niso obligatne, so pa običajne, in vem, da vsak učitelj z veseljem razporeja koncem leta šolarske izdelke, saj vidi v njih svoj in učenčev trud. Glavne pogoške — to ve danes vsak vzgojitelj — pa so prejšnje razstave beležile s tem, da niso prireale kolektivnih razstav! Treba je kolektive, t. j. razstava obsegaj vse stopnje šole, kolikor mogoče vse predmete in, kar je najvažnejše, slabe in dobre izdelke, drugače je razstava potvorenja.

Tako rekoč interna zadeva posameznih šol pa je način ureditve razstavnega prostora in razstavnih predmetov. V tem načinu tiči okvir razstave: prvi hipni vtis in estetika celotnega končnega vtisa: Tu je seveda nemogoče postavljati kakih pravil, pa tudi, če je povsod razstavniki lokal šolska risalnica; razstave bi bile po enotnem načrtu preenolčne.

Prosvetni oddelek je dokumentiral pomen teh razstav s tem, da je nekaterim meščanskim šolam nakazal majhen znesek v prid razstavi in proslavi Vidovega dne; to je sankcija od najvišjega mesta. Cilj in namen razstave pa bodi danes sankcija od občinstva, in prvi vrsti priprostega. Ni prav, če so vabljeni le »honoracije«, šola naj razplete agitacijo v svojo okolico. Kolikor toliko pozna vsak učitelj dušo našega priprostega človeka; zato moramo z razstavo združiti nekaj prijetnosti, med njimi najprej godbo, petje, telovadne nastope in kratke šaljive dramatične prizore, manj pa so priporočljive deklamacije in govori. (Umetno bi bilo zbrati nekaj najboljših kratkih slavnostnih nagovorov, ki so že uspeli ob otvoritvi teh razstav in ki popularizirajo idejo Vidovega dne!)

Na meščanski šoli v Krškem, ki je najstarejša v Sloveniji, so razstave običajne. Pravec v smislu vidovdanske ideje pa so jim dala šele leta po prevratu. Razveseljivo je, da raste zanimanje za to razstavo od leta do leta tudi med okoliškimi starši. Popoln šolski orkester in dobro izvežban mešan zbor dajeta že drugo leto razstavi tisto zanimivo okolico, ki je pač potrebna pri vseh takih prireditvah. Težišče vse razstave so seveda risarski izdelki, ki so razporejeni po stenah tako, da se vidi učenčev napredovanje skozi vsa 4 leta; isto razporedbo zavzemajo na dveh dolgih mizah literarni izdelki, ki so mestoma prvovrstno ilustrirani.

Ženska ročna dela so razstavljena zdaj v posebnem oddelku. Nov predmet in novo zanimanje tvorijo letos »Podmladek rdečega križa«, ki je sicer še skromno zastopan s pleteninami, lesnimi izdelki in ilustracijami. Vsi razstavljeni predmeti pa tvorijo harmonično celoto.

in literature, poskusnih šol in odločne podpore tega stremljenja od strani šolske uprave po zgledu Avstrije, kjer se vodi vse reformno gibanje za vse šolstvo iz reformnega oddelka naučnega ministrstva (državnega tajništva). Tudi našo Slovensko Šolsko Matico čakajo v tem oziru še velike naloge, ki jim s sedanji gnotnimi sredstvi ne bo kos. — Oddalžil sem se nekoliko od predmeta, a mogoče ta ekskurzija ni bila popolnoma odveč.

Zdelo se mi je potrebno, da se v svojem članku nekoliko dalje pomudim pri dveh reprezentantih naše mlade akademske inteligence, ki še mnogo obetata za razvoj naše slovenske pedagogike in kojih razvoj nam zato ne more biti deveta briga. Zato naj mi čitatelji tudi oprostijo, da sem članek nekoliko širše razpredel, kot bi ga v stanovskem listu smel. Smatram za pravo srečo, da sta dr. Žgeč in Čibej našla drug v drugem svojega duhovnega antipoda. Ne želim bi enega brez drugega, kajti v njih smo našli reprezentanta dveh idejnih svetov, ki sta baš v sedanjosti dobi trčila drug ob drugega z mogočnostjo in vehemenco, da se tresejo temelji vseh duhovnih stavb in evropske kulture. Dr. Žgeč je tesneje usmerjenega duha, razborit, a ne teži v globino, nezaupljiv je napram vsemu, kar se z razumom ne da doseči in pojmovno opredeliti, zato nagiba tudi nekoliko k dogmatizmu in bojazen morda ni neupravičena, da ne bi postal preveč enostranski in v tej enostranosti v boju za svoje ideje fanatičen in tesnosrčen. Njegova miselnost je jasno opredeljena.

Na tak način sklepa učiteljstvo in mladina s ponosom in samozavestjo šolsko leto!

Ferijalni Savez učiteljstva.

—f Počitniški izlet. Definitivni cilj: Plitvička jezera. Nadaljni program določimo ob priliki učiteljske skupščine v Krškem, katere naj se udeleženci počitniškega izleta polnoštevilno udeležijo. Do svidenja v Krškem! — S. M.

—f Vsem članom(icam) belokranjske učit. P. F. S. Do konca šolskega leta dobe vsi člani, ki so poravnali plačilne obveznosti »Ferialne legitimacije in članske izkaznice; v slučaju kake pomote sporočite takoj! Na »Ferialno legitimacijo« nalepite fotografijo! — S. M.

Splošne vesti.

— Pokrajinska skupščina UJU poverjeništvu Ljubljana v Krškem se na željo tamošnjega okrajnega učiteljskega društva ne vrši dne 5. in 6. julija, temveč dne 8. in 9. julija, t. j. torek in sredo. Podrobno v dnevnem redu.

— Naredba o razlikah med avansom in uradniško plačo. Listi poročajo: Finančna plat uradniškega zakona je stopila v veljavo dne 1. oktobra lanskega leta. Državni uradniki pa so šele od 1. maja začeli prejemati plačo in doklade po novem zakonu. Med tem časom so prejemali tako imenovani avans. Ta avans pa ne odgovarja faktični višini njihovih plač in je torej potrebno, da dobe sedaj razliko, ki jim pripada za čas od 1. oktobra 1923 do 1. maja 1924. V to svrhu je bila te dni v finančnem ministru izdelana naredba, s katero se regulira razlika med avansom in plačo za vse kategorije in skupine uradništva. Ta naredba čaka na povratek finančnega ministra iz inozemstva, da jo spravi pred ministrski svet in podpiše.

— Priporočajte nadarjenim dijakom vstop na moško učiteljsko! Tovariše pozivamo, da priporočajo nadarjenim dijakom vstop na moško učiteljsko. Skrbeti moramo sami, da dobimo več dobrega moškega naraščaja v naš stan. Sedaj se je že socialni položaj toliko izboljšal, da to lahko storimo. V Ljubljani bo preskrbljeno za brezplačna oz. cenejša stanovanja in hrano. Revni dijaki bodo dobili tudi štipendije, o katerih govorimo na drugem mestu.

— Črnogorski kolegi iz Danilovgrada so dospeli dne 17. t. m. pod vodstvom prof. M. Rašovića na svoji poučni ekskurziji po državi v Ljubljano, kjer so jih sprejeli na postaji zastopniki našega poverjeništvu, ki so jim prihodnji dan razkazali mestne zanimivosti. Med drugim so prisostvovali pouku na 1. mestni deški osnovni šoli v dveh razredih in so se jako pohvalno izrazili o razvoju in stanju slov. šolstva. Odpotovali so nato v spremstvu zastopnikov našega poverjeništvu skozi Vintgar na Bled in v Bo-

Stroj mu je simbol sedanje dobe in sicer v smislu neizbežnega fatuma. Žgeč pomeni gotov program. Čibej je ideolog nasprotne smeri, širši v konceptiji, a še nedozorel. Stika z življenjem še ni našel. Ni se bati, da bi se zgodaj zabubil, nasprotno obeta postati eden tistih širokih duhov, ki bodo družili duhovne delavce k skupnemu delu, tam kjer je skupno delo možno in potrebno.

Da se h koncu še vrnem h Ped. zborniku! Tudi po mojem mnenju bi ta najidealnejše izvrševal svojo nalogo, ako bi se dal urediti po dr. Žgečevem načrtu, vem pa, da mnogi člani želijo, da bi tudi nekaj nudil za šolsko prakso. Ne morem jim tega zameriti, zakaj to, kar jim nudijo druge publikacije Sl. Šol. Matice, je pač vse premalo. Razven tega je tudi Popotnik bolj posvečen pedagoški teoriji kot praksi. Ako bi hotel Pedag. zbornik ustreči omenjeni želji, bi moral dobiti dva urednika (enega za teoretski in enega za praktični del) in bi se moral znatno razširiti. Za tako rešitev se ne morem navdušiti. Ped. zbornik se naj bi razvijal po načrtanem programu. Kar pa zadeva Popotnika, bi izgubili, ako bi se posvetil pretežno šolski praksi, edino kulturno-pedagoško revijo in to danes, ko očitno raste zanimanje za vzgojne probleme in razumevanje za njih pomen za narodno bodočnost. Najbolj bi pač bilo ustrezno vsem, ako bi se Sl. Šol. Matica mogla povzpeti do izdajanja posebnega mesečnika za šolsko prakso in bi si ta list in Popotnik delo nekako delila. Seve brez znatnega zvišanja članarine ali subvencije od strani države ne bi bi-

hinj, kjer so se divili naravnim krasotam naše zemlje.

— Zganite se tovariši šolski voditelji! Pokažite pri zborovanjih vseh okrajnih učiteljskih društev svojim tovarišem(-icam) svoje obširno, mnogo truda, skrbi in moči izčrpajoče borbe povzročajoče poslovanje in dosežite enoglasne sklepe z zahtevo, da se naše delo, s katerim drugi tovariši(-ice) niso obremenjeni, tudi primerno nagradi.

— Državne štipendije za učiteljske. Ministrstvo prosvete je izdalo pravila o podelitvi štipendij učiteljskim, ki bodo znatno olajšale študije učiteljskega naraščaja. Po premoženju staršev se dele učiteljski v dve skupini: v take, ki plačujejo pod 20 Din in v take, ki ne plačujejo čez 40 Din letnega neposrednega davka. Davek državnih uslužbencev se pri tej odmeri ne upošteva, če ga ne plačujejo zaradi posebnih dohodkov. Po pridnosti pa se dele učiteljski v »odlične«, v »prav dobre« in »dobre«. Po teh ocenah se ravna tudi mesečna ustanova, ki znaša 180, 200, 240, 300 ali 360 Din. Siromašni učenci imajo celo pravico do polovice mesečne ustanove v času velikih počitnic. Navedenih dobrot so lahko deležni tudi v I. letnik vstopajoči učenci na podlagi uspehov doprineselega izpričevala. — Z veseljem pozdravljamo to odredbo gospoda prosvetnega ministra Svetozarja Pribečevića, ki je z njo gotovo pripomogel, da se bo številno učiteljskega naraščaja (zlasti moškega) večalo.

— Tovariš od zunaj nas vpraša, če je kako od razpisanih upraviteljskih mest še prosto, ker je slišal, da so že vsa boljša mesta oddana pod roko. — Na to izjavljamo javno, da še nobeno mesto ni oddano pod roko in se tudi pod roko oddalo ne bo. Take vesti, ki jih širijo nam dobro znani razdirajoči elementi in nasprotniki naše organizacije, so vse tendenciozno izmišljene in zlobne, zato prosimo naše tovariše, da jih najodločneje zavrnejo ter dajo tem elementom, ki sami ne vedo, kaj hočejo, primerno lekcijo. Žalibog, da izhajajo vesti ravno iz Ljubljane in po njih posebno radi hlatajo Slomškarji po deželi. Gotovo pa je, da ti elementi ne zaslužijo upraviteljskih mest, ker razdor, ki ga hočejo sedaj sejati med naše vrste, bodo sejali tudi na svoji šoli.

— Pov. UJU je napravilo vlogo, da naj se pri draginjskih dokladah zopet uvedejo doklade za vzdrževanje matere, sestre itd., kakor so bile uvedene pred zadnjo draginjsko uredbo.

— Izplačilo razlike od oktobra — je nujno. Bega se nas državne uslužbenke z obljubami in te obljube rodijo zopet naše obljube napram upnikom-trgovcem, obrtnikom, denarnim zavodom. In ker vlada, država svojih obljub in svojih zakonitih obveznosti do nas ne izpolni, ostanejo tudi naše obljube neizpolnjene, mi postajamo v očeh naših upnikov, ki so nam ob najhujšem času pomagali vsaj delno svojemu stanu primerno živeti v najslabši luči. To ubija naš ugled, ubija pa

tudi ugled naših oblastnih, šolstva, vlade, države. To je bridka resnica, a treba jo je jasno in glasno povedati, da jo slišijo tudi v ministrsko zbornico in ako je še nočejo slišati, naj UJU takoj poskrbi, da jo morajo slišati ter nam nemudoma nakažejo, kar je po jasnem zakonu jasno našega. Tu je vsak umik udarec zakonu v obraz, pa tudi udarec v obraz državi. Kdor izpodmika fla državnim uslužbencem, rahlja in ruši steber, ki je državi glavna opora. Naj se to vendar enkrat uvidi. Povišani prejemki od 1. maja odgovarjajo le slabim $\frac{2}{3}$ naših dohodkov ob prevratu in nas varujejo z naprejšnjim večjega pomanjkanja, kakor naš je doslej dušilo. A s čim naj plačamo svoje dolgove, v katere smo zabredli v največji sili! Zato — dajte nam, kar nam gre — in kdor hitro da, dvakrat da!

— Glede naše okrožnice v zadevi moškega učiteljskega naraščaja naznaniamo vsem, ki se v tem vprašanju obračajo na poverjeništvu, da so pravila »Podpornega društva za učiteljski naraščaj« oddana vladi v potrjenje. Kadar bodo potrjena, se bo osnovalo društvo. Poprej ne moremo podati nikakih konkretnih odgovorov na stavljena vprašanja.

— Učiteljsko društvo za kočevski okraj. V sled sklepa odbora se je domeni zborovanje v Ortneku 20. t. m. ni vršilo. Vsak član društva plača mesto tega 10 Din odškodnine v društveno blagajno, za oživiljenje naših krovkov. Društvena članarina znaša letos 120 Din, z učitelji poročene učiteljice plačajo à 20 Din kakor lani. Da lahko uredimo naše račune z glavno blagajno, prosimo, da poravnate članarino. Članarina se mora plačevati vnaprej. — Odbor.

— Št. Vid nad Ljubljano. V nedeljo, 15. t. m., je bila na obrtni šoli razstava risarskih in spisnih del učencev strokovne in obče obrtne nadaljevalne šole. Ker je imela ta razstava edini namen, da pokaže javnosti delo učiteljstva, kakor tudi napredovanje učencev samih, si k temu dovoljujemo nekoliko objektivne kritike, katero naj blagovolijo merodajni faktorji v bodoče upoštevati. Pretežni del risarske sobe je bil napolnjen le z risbami in le prav majhen prostorček je bil odkazan spisnim izdelkom. Človek je dobil takoj vtis, da se merkantilnim predmetom ne daje one prednosti, kakor zaslužijo. Risb je bilo na kupe, boljše in slabše izdelanih. Iz njih se je opazilo, da so bile izvršene po predlogih — torej prekopicane. So li učenci pridobili kaj na tem, je drugo vprašanje. Vsak praktičen in modern učitelj pa mora vedeti, da je risanje po predlogih posebno v obrtni šoli zastarelo in nesmiselno in se tudi ne more pričakovati od učencev pravilnega pojmovanja z ozirom na praktično izvrševanje predmetov. Umetno bi bilo, da bi v bodoče učenci samostojno — seveda s pomočjo učitelja risanja — izdelovali načrte vsaj na podlagi izdelanih predmetov in ne po predlogih. Nič ne de, če se bo radi tega skrčila kvantiteta

rokodelci, osobito ustnarji, in drugi obrtniki, trgovci, krčmarji in drugi. Prvi znani lastniki so bili grofje Bogen (1154). Pozneje so ga dobili v last celjski grofje (1373), od katerih zadnji Ulrik II je bil v Beogradu umorjen (1456). Ti so bili kot bogati, mogočni magnati v rodu s kralji in cesarji, a v moralnem oziru so bili več kot romantično razpoloženi, primeri »Teharje« in »Veroniko Deseniško«.

Leta 1373. je prišel grad s trgom vred v last mogočnih celjskih grofov. Takrat je vladal grof Herman I (†1385). Njegova sinova grofa Herman II. in Viljem I. sta se posebno zanimala za krški grad. Ustanovila sta leta 1391. v sporazumljenju s takratnim krškim župnikom Gregorjem kapelanijo v kapeli sv. Nikolaja v gradu samem in določila dohodke za grajskega kaplana.

To latinsko pisano ustanovno pismo se je še ohranilo in je natisnjeno v Valvazorjevi knjigi. V tem ustanovnem pismu je dobil grajski kaplan razna zemljišča in nagrade za užitek. Za krško zgodovino je tudi važno pismo celjskega grofa Friderika II. iz l. 1421.

Ta Friderik je oni celjski grof, ki je bil v Krškem ali na krapinskem gradu umoril svojo soprogo Elizabeto, ter potem vzel v zakon hrvatsko deklavo Veroniko Deseniško. To je bil Friderik storil zoper voljo svojega očeta Hermana. Zato ga je bil dal zapreti v poseben stolp na starem celjskem gradu. Veroniko Deseniško (od Desenice — grad v hrvatskem Zagorju) pa je obdolžil, da je čarovnica. Čeravno je bila nedolžno spoznana, vendar jo je dal utopiti v ječi v kopeli. Njeno truplo so pokopali v nekdanjem kartuzijanskem samostanu v Jurklostru pri Laškem trgu.

Vdova poslednjega celjskega grofa Ulrika II. (umorjen 8. ali 9. novembra l. 1456. od ogrske

¹ in v Turnu blizu Kočevja, ki še stoji.

Krško.

V pozdrav udeležencem pokrajinske skupščine v Krškem 5. in 6. julija.

Kaj pa je mislilo poverjeništvu UJU, da je v naše malo mestece, ki ima komaj tisoč prebivalcev, sklicalo letošnji veliki zbor? Kako naj krško učiteljsko društvo preskrbi za prenočišče od 5. na 6. julija kakih sto delegatov, za obed kakih petsto zborovalcev v nedeljo, 6. julija? V Krškem in sosednem Vidmu je malo gostilen, in kar jih je, niso velike. Toda učiteljsko društvo se je uklonilo ljubli, poverjeništvu in bo storilo, kar bo v njegovi moči, da bodo delegati dne 5. julija glavo kam položili in da bodo drugi udeleženci dne 6. julija — četudi bodo ta dan občinske volitve v Krškem potolažili svoj želodec.

Naj podam par zgodovinskih podatkov d Krškem mestu skupščinarjem.

V davni dobi so bile ob Savi že naselbine, sedeži Keltov in Slovenov, toda Krškega mesta takrat še ni bilo; stalo je pa rimsko mesto Nevlodunum, 1 uro hoda od Save, ki je takrat tekla blizu vasi Drnovno, ki je postavljena na mesto Nevlodunum, katerega so bili najbrže Huni (okoli l. 400 po Kr.) razdajali, kakor Emono, Akvilejo.

Krško (grad, graščina) se v zgodovini v prvič nahaja v družbi z Rajhenburgom (ime ni nemško, najbrže frankovsko, keltsko) leta 895, torej bo staro 1030 let. Pod gradom so se počasi naselili uslužbenci grajskih lastnikov, ki so bili

slik, toda te bodo izdelane s pravilnim teoretičnim umevanjem in učenci bodo na ta način pridobili to, kar jim mora po vsej pravici nuditi taka šola v dosegu teoretičnih znanosti. Sicer pa se moramo zadovoljiti s to razstavo, če računamo na to, da deluje na šoli povečini neizprašano in nepoklicno učiteljstvo.

— **Kdo izmed tovarišev učiteljev bi vedel za pridnega dečka iz poštene hiše,** ki bi imel veselje stopiti kot učenec v trgovino z mešanim blagom. Vsa oskrba in tudi obleka prosta. Cenjene ponudbe na vodstvo deške šole Trbovlje-Vode, p. Trbovlje I.

— **Maturanti mariborskega učiteljskega iz 1. 1880. in 1881.** se vabijo na bratski sestanek v Maribor na 5. in 6. dan julija t. l. Prihod tja, v Narodni dom ob 5. uri predpoldan. Skupni obed, zabavni večer in določitev izleta v okolico 6. julija t. l. Tovariške vsestranske pozdrave Pokrkar, Šmid.

— **»Narodna Prosveta«** odobrava v zadnji številki naše stališče, ki je bilo označeno v »Učit. Tov.« z dne 12. t. m. v uvodniku, da se ne zapostavlja podeželskih poročenih učiteljev glede polnih dnevnih za mestne tovarišice.

— **Na državnem moškem učiteljskem v Ljubljani** je vpisovanje v I. letnik v ponedeljek, dne 30. junija in dne 29. avgusta od 8.—10. ure. Podrobnosti so razvidne iz oglasa v veži šolskega poslopija.

— **Vpisovanje in sprejemni izpiti na državnem moškem učiteljskem v Mariboru.** Vpisovanje v I. letnik drž. moškega učiteljskega v Mariboru se vrši dne 29. junija od 9.—12. ure. Predložiti je treba krstni list in zadnje šolsko izpričevalo. Kdor prosi za oprostitev od predpisanih pristojbin, naj predloži tudi premoženjski izkaz, ki ni nad eno leto star in je potrjen od pristojnega davčnega in zemljiško-knjižnega urada. Učenci, ki so dovršili malo maturo ali četrti razred gimnazije, realke ali meščanske šole, delajo izpit le iz petja, ostali pa iz verouka, slovenščine, zemljepisja, zgodovine, matematike, prirodopisa, fizike in telovadbe. Poleg tega morajo predložiti leposisni zvezek in nekaj risb. Okrožni zdravnik bo pri vsakem učencu določil, če je duševno in telesno sposoben za učiteljski stan. Sprejemni izpiti se vrše v ponedeljek, dne 30. junija od 8. ure dalje. — Jeseni se bo sprejelo v I. letnik le toliko gojencev, v kolikor bo to dopuščal prostor. Podrobnosti na črni deski zavoda.

— **Prosimo vse delegate na pokrajinski skupščini v Krškem, ki so člani »Učiteljske samopomoči«,** kakor tudi članke našega društva iz krškega okraja in bližnje okolice, da se zanesljivo udeležijo izrednega občnega zбора »Učit. samopomoči«, ki se bo vršil ob 1/2 8. oz. 8. uri zjutraj dne 9. jul. 1924 v šolskem poslopiju v Krškem. Na občnem zboru se bo sklepalo o važni začasni izpremembi društvenih pravil, s katero bo omogočen vstop v naše društvo vsemu učiteljstvu brez razlike starosti. Pridite v velikem številu!

Hunyadove stranke v Belemgradu, Katarina, hči srbskega kneza Jurija Brankovića, je bivala tudi nekaj časa v Krškem. Po smrti Ulrikovi je morala prepustiti cesarju Frideriku IV. vse svoje graščine in posestva. Zadovoljiti se je morala z 200 gld. letnih dohodkov in s krškimi gradom, katerega si je izbrala za svoje vdovsko življenje; Krčani pa so postali prvokrat avstrijski podložniki. Čez tri leta je prodala ta poslednja celjska grofica tudi še vse graščine ogrske ter šla v Dubrovnik (Ragusa) v samostan. Drugi pa trde, da je živela pri svoji sestri Mariji, vdovi sultana Murata II. Po njeni smrti je pa pripadla cesarju Frideriku IV. tudi še krška graščina.

Habsburčan cesar Friderik IV. je trg povzdignil v mesto l. 1477. Ko bi moralo 1877 mesto praznovati svojo 400 letnico, opozoril je bil Krčane na to takratni nadučitelj Gasperin (zdaj v pokoji v Višnji gori); rekli so mu pa Krčani prav modro: Počakajmo, bomo pa bolj slovesno praznovali 500 letnico. Mesto je dobilo takrat svoj grb in mestne pravice, ki so bile posnete po pravicah celjskega mesta; volili so zdaj Krčani svojega sodnika; bili oproščeni bremen kot grajski podložniki; v znamenje lastne sodnijske pravice so imeli srebrno sodnijsko palico, ki se še hrani. Obdati so morali svoje hiše z mestnim obzidjem in ga popravljati. To je bilo potreba, ker so Turki proti koncu 15. stoletja večkrat v okolici razsajali in tudi mesto napadali.

V 16. stoletju se je začelo tudi v Krškem protestantsko gibanje. Prišel je v mesto neki predikant, katerega so posebno ženske rade poslušale. Pa tudi moški so se že zelo poprijeli nove vere. Ko je to zvedel nadvojvoda Karl v Gradcu, ki je bil takrat poglavar Kranjske, pozval je k sebi mestnega sodnika in dva meščana, ki sta se najbolj potegovala za predikanta, in ju je vtaknil v ječo.

— **Poverjenikom Slov. Šolske Matice!** Da uredimo in poravnamo račune pri tiskarni za lansko leto, prosim p. n. poverjenike, da Matici potom položnic čimprej nakažejo do plačila, ki so jih nabrali od članov za leto 1923. Nekaj poverjenikov je sicer to že izvršilo, od večine njih pa še ni nobenega glasu. Nujno prosim! Pavel Plesničar, t. č. blagajnik Slov. Šol. Matice.

— **V zadnjem času nam prihajajo pritožbe,** da niso dobila šolska vodstva več odlokov, n. pr. sledečih: Dopusti učnim osebam; postopanje pri podeljevanju. (Viš. š. svet 6. februarja 1924, št. 1081). — Kolkovanje šolskih naznanil na osnovnih šolah (prosv. oddelek 26. marca 1924, št. 1905). — Dopusti učiteljstva, postopanje (dodatno k odloku z dne 6. februarja 1924). — Zdravniška taksa (prosv. oddelek 31. marca 1924, št. 2695). — Bolniški dopusti (viš. šol. svet 6. februarja 1924, št. 1363). — Ker je te odloke izdal prosvetni oddelek, bo najbrže krivda v ekspeditu okrajnih šolskih svetov in naj voditelji odloke reklamirajo. Pri dopustih so nekateri zaradi tega postopali še po starem. Leta 1919. je izšel odlok, da je višji šolski svet začel posloovati, sedaj pa ni uradnega obvestila, da je »preminul« in posluje prosvetni oddelek mesto višjega šolskega sveta.

— **45-letnico mature** praznujejo na Vidov dan letos tovariši, ki so leta 1879. maturirali na ljubljanskem učiteljskem, in sicer: Jakob Dimnik, šolski ravnatelj na I. mestni deški osnovni šoli v Ljubljani; Janko Vrezec, nadučitelj v pok. v Ribnem pri Bledu in Josip Žirovnik, nadučitelj v p. na Bledu, Ravnatelj Jakob Dimnik je služboval kot učitelj na enorazrednici v Tujnicah pri Kamniku, na dvorazrednicah v Šmarju pri Ljubljani in na Igu, na trirazrednici v Trnovem pri Ilirski Bistrici, na štirirazrednici v Postojni (10 let), na II. mestni deški petrazrednici v Ljubljani (10 let) in kot nadučitelj, ozir. šolski ravnatelj na I. mestni deški osnovni šoli v Ljubljani 22 let. Na Vidov dan bo vzel slovo od šolske mladine in dne 31. julija bo razrešen svoje službe ter bo stopil v pokoj. — Nadučitelj Janko Vrezec je bil upokojen 1. januarja 1922. Služboval je kot učitelj v Banjaloki ob Kupi, v Dragi, na Robu, pri Sv. Gregorju na Rakji in nazadnje pa kot nadučitelj v Ribnem. — Nadučitelj Josip Žirovnik je služboval kot učitelj 5 let v Cerknici in kot nadučitelj pa 6 let v Begunjah pri Cerknici in 33 let pa v Gorjah pri Bledu. Vpokojen je bil 1. junija 1922. Danes živi v svoji vili na Bledu, kjer ima v najemu hotel »Triglav« in »Evropo«. — Sošolci teh treh jubilarjev — ki so pa že umrli — so: Bantan Ivan, nadučitelj v Loškem potoku; Bartl Ivan, nadučitelj v Šmartnem pri Litiji; Janežič Janko, okrajni šolski nadzornik v Kranju; Kleč Avgust, učitelj v Ljubljani; Lavrenčič Alojzij, nadučitelj na Slapu pri Vipavi; Pintar Josip, nadučitelj v Sromljah; Trošt Fr., nadučitelj na Igu; Vrančič Anton, nadučitelj v Zagradcu pri Žužemberku. — Sošolca Robert Erblisch in Ivan Kosch

Proti koncu 16. stoletja (1573) je Krško občutilo kmetijski upor, katerega je Šenoa tako lepo opisal v »Seljački buni«.

Po smrti poslednjega celjskega grofa je postal Krški grad, in kar je zraven spadalo, lastnina deželnih knezov, cesarjev in je bil bogatašem proti gotovemu plačilu zastavljen, najprvo Ungnadu, prijatelju Slovenov, potem Turnu, nekemu Valvazorju (ne kronistu). Od tega ga je dobil Moškon. Leta 1671 ga je kupila vdova grofinja Magdalena Strassoldo. Njen sin Orfeo si je nekaj posestva pridržal, večji del pa prodal Volku Jakobu Auerspergu, lastniku turnske graščine. Grad Turn so takrat imenovali »Šrajbarski grad«. Ostali del krške graščine je bil od turnske graščine kupljen na dražbi l. 1798. Torej ste več kot sto let bile združeni obe graščini. Do l. 1876 je bil lastnik grof Anton Auersperg, potlej Ervin grof Auersperg, za njim Jos. Lenarčič, nazadnje parcelizacijska banka v Zagrebu. Zdej je sam grad še na Turnu (baron Gagern). — Na Krškem gradu — že kakih 200 let nobeden ne stane, in 100 let že nima strehe, in od leta 1800 naprej so začeli zidovje podirati, kolikor se ni samo rušilo. Kamenje so porabili, da so zidali staro sodnijo, hiše, ki so zdaj last J. Lenarčiča. Sliki gradu in mesta, kakršna sta bila okoli l. 1700, prinaša v dokaj verni obliki Valvazor.

Zalostno poglavje Krške zgodovine je sežiganje čarovnic ali copernic, kar se je vršilo okoli l. 1700.

(Nadaljevanje sledi).

¹ Kot nemški pesnik Anastasius Grün. Izdal je slovenske narodne pesmi v dobrem nemškem prevodu. Kot deželni in državni poslanec je bil naš nasprotnik.

sta izstopila iz učiteljske službe. Sošolca Kecelj Alojzij iz Ljubljane in Janko Muren iz Drašič pri Metliki sta pa zaradi vojaščine dve leti pozneje maturirala; oba sta že v pokoji. Vsi so ostali ves čas službovanja značajni narodni in napredni učitelji.

— **Meščanska šola na Prulah.** Vpisovanje učencev v I. razred, kakor tudi onih, ki nameravajo nanovo vstopiti v II., III. ali IV. razred I. deške meščanske šole v Ljubljani na Prulah, se bo vršilo dne 29. in 30. junija 1924, vsakokrat od 8. do 13. ure. — V prvi razred se sprejemajo učenci, ki so s splošno povoljnim uspehom — z redi prav dobro in dobro — dovršili peto šolsko leto na kakih javnih ali zasebnih osnovnih šolah s pravico javnosti. Učenci iz VI. razreda osnovne šole se sprejemajo le v I. razred.

Učiteljski pravnik.

— **Š Uvrstitev telovadnih učiteljev (z izpitom) po čl. 7. čin. zak.** Ministrstvo prosvete je z odlokom O. N. br. 29.368 od 10. junija 1924 odločilo v takem slučaju sledeče: Izvolite obvestiti molioce, da se ispit iz telovadbe (gimnastike) ne može uzeti kao uslov za odredživanje 10% dodataka po čl. 7. zak. o drž. uslužb.

— **Š Všetje let učiteljem z gimnazijsko maturo.** Ministrstvo prosvete je z odlokom O. N. br. 27.404 od 31. maja 1924 rešilo, da se na osnovi čl. 241. čin. zak. vračunajo učitelju N. N. (ki je bil nameščen samo z gimnazijsko maturo) čas od prvega nameščenja do usposobljenostnega izpita v napredovanje in pokojnino. S tem je načelno rešeno vprašanje, da se učiteljem z gimnazijsko maturo v štejejo leta med prvim nameščenjem in dopolnilno maturo na učiteljskem, oziroma usposobljenostnim izpitom.

— **Š Oni, ki vzdržujejo starše dobe polno stanarino** po čl. 38. uradniškega zakona. Več v prihodnji številki.

— **Š Naturalna stanovanja** se bodo pričela (kakor smo informirani) zaračunavati v kratkem. Prizadetim tovarišem priporočamo, naj zahtevajo od krajin šolskih svetov, da jim dajo stanovanja v uporabo kot odškodnino za administrativne posele s šolskim imetjem. V tem slučaju naj izpodbijajo, da bi se to štelo kot službeno naturalno stanovanje.

Naša gospodarska organizacija.

VABILO

k izrednemu občnemu zboru društva »Učiteljska samopomoč«, ki se bo vršil dne 9. julija 1924 ob pol 8. uri zjutraj v šolskem poslopiju v Krškem s sledečim vzporedom:

1. Poročilo načelstva in računskih pregledovalcev.
2. Predlogi iz odbora in nadzorstva.
3. Slučajnosti. **Odbor.**

NB: Če bi občni zbor ob pol 8. uri ne bil sklepčen, se skliče čez pol ure drugi, ki je sklepčen pri vsakem številu navzočih društvnikov. (§ 12. društvenih pravil).

— **g Ganglov kamen za učiteljski konvikt v Ljubljani:** G. Jakob Srebotnjak, trgovec v Lokvi pri Divači, daroval v veselje učiteljski družbi v Rogaški Slatini (Ogrizkova gostilna pri Sv. Križu) Din 50. — Naša marljiva in vzorna koleginja Julka Povšnar - Zalokarjeva, šolska voditeljica v Kokri pri Kranju, piše: »Spoštovani g. ravnatelj! Mislim na Vas in zato sledeče: V začetku maja mi je poštna uprava poverila poštni nabiralnik v poslovanje. Precej dela je s tem v zvezi; dnevno se vpisuje, kaj dobim in kaj oddam. Za vse to delo so mi obljubili za celo leto Din 60. Izplačevali mi bodo mesečno po 5 Din. Pri nakazilu

te nagrade sem se spomnila našega priljubljenega in spoštovanega g. svetnika Gangla ter Vam pošljem teh 60 Din v njegovo počestčenje za učiteljske otroke. Vsak korak in vsaka črka, ki jo bodem v ta namen naredila, naj bo v korist učiteljskim malčkom. 60 Din, malo je, malo, a verujte, da pride v dobrem namenu. Prav lepo Vas pozdravi z željo, da ste čili in zdravi še mnogo leta! Vdana Julka Povšnar-Zalokarjeva. Vsa čast! — Tov. Marija Klavs-Flandrova, učiteljica v Vel. Gabru, Din 250 brezobrestnega posojila. Hvala lepa! — Učiteljski zbor v Šmarju pri Jelšah Din 75; darovali so po 10 Din tov.: Bevc Fr., Debelak D., Lovrec Z., Mulej V., Fink T., Smeh L., Šumer H., pa Din 15. V posnemanje učiteljskim zborom na večrazrednicah. — Šolsko vodstvo v Kostanjevici Din 5. — Učiteljski zbor v Sevnici Din 100 s pripomočjo: »Za cement h Ganglovemu kamnu, da bo trdno in neomajno stal, kakor boji trdnega in neomajnega značaja naša mladina, ki se bo vzgajala v konviktu!« Živili darovalci! — Tov. Gostič Florijan, učitelj v Poljanah nad Škofjo Loko, Din 10. — Tov. Alojzij Račič, nadučitelj v p. v Ljubljani, Din 100. Živio, prijatelj! — Velecenjeni! Vrlo me veseli nagel narast kupa Ganglovih kamnov. Upam, da bo tako lepo napredovanje kmalo uresničilo dolgo gojeno nado. Tudi jaz bi rad prinesel kamen k zgradbi — še rajši bi ga privaril, da bi bil kamen res velik in izdaten. Vendar moje skromne moči ne morejo vzdigniti celotnega kamna. Ker je pa pri zgradbi treba poleg debelega kamna tudi peska, upam, da bo tudi moj »pesek« pomagal držati pri zgradbi močnejše in težje kamne. Zato hočem poslati v to svrhu vsak mesec Din 5. Za mesec junij pošljam danes Din 5. Z odličnim spoštovanjem Julij Mayer, nadučitelj v Zg. Tuhinju, Posnemanja vredna misel! Kamen do kamna palača. — Učiteljski zbor dekliske šole Trbovlje-Vode je daroval Din 125; darovale so po 5 Din tovarišice: BergerBertoncelj, Burgar, Dokler; po 10 Din: Arzenšek, Kemperle, Meško, Nerat, Orač, Sušnik, Vorschitz; po 15 Din: Zencovich in po 20 Din na Wessnerjeva. Živile vrle kolegince! — Barjansko učiteljsko v Ljubljani na poziv nadučitelja T. Grčarja Din 60; darovali so po Din 10 tovarišice: Belin Fr., Petrič Angela, Slatner Amalija, Tit Grčar in Josip Kobal pa Din 20. Hvala! — Za Ganglov kamen je poslal tov. Andrej Flajs iz Želimenj Din 163, ki jih je zložilo dne 22. maja na sestanku na Igu učiteljsko iz: Studenca (Ig), Šmarija, Tomišlja, Preserja, Jezera, Želimelj, Golega, Zapotoka, Barja in iz Ižkevasi. Tovariši, le še večkrat zborujte s takim programom! Lep vzgled učiteljskim krožkom in okrajnim učiteljskim društvom. — Tov. Ana Hitzl, šolska voditeljica v Poljanah pri dolenskih Toplicah, Din 20. — Učiteljsko na Rakji na Dolenskem Din 80, Živili večrazredničarji! — Učiteljsko osnovne šole v Brežicah Din 90. Večrazredničarji, ki se še niste odzvali s skupno zbirko, le na dan! — Tov. Lea Škrjančeva, učiteljica v Iga-vasi, obveznico 7% drž. posojila za Din 100. — Tov. Ljudmila Arzenšek, učiteljica ženskih ročnih del v Trbovljah-Vodah, obveznico 7% državnega posojila za Din 100. — Tov. Vika Rant-Zalarjeva, učiteljica v Šmartnem pri Kranju, obveznico 7% drž. posojila za Din 100. — Tov. France Rant, nadučitelj v pokoji v Šmartnem pri Kranju, dve obveznici 7% drž. posojila po Din 100, skupaj Din 200. — Tov. Niko Prestor, učitelj v Kranjski gori, obveznico 7% drž. posojila za Din 100. — Tov. Miroslav Praprotnik, nadučitelj na Homcu, obveznico 7% državnega posojila za Din 100. — Tov. Vinko Gregorič, nadučitelj v Ljubljani, obveznico 7% drž. posojila za Din 100. — Tov.

V novi obleki

namreč v rjavo-modro-beli etiketi je sedaj v prometu davno preizkušeni in priljubljeni »Pravi; FRANCKOV; kavni prídátek« v zabojčkih. — V varstvo proti ponaredbam se na tej novi etiketi posebno iztičejo glavna obeležja, namreč ime »Franck« in »kavni mlinček«. — »Pravi; FRANCK; z mlinčkom« je kavj tako potreben, kakor začimba juhi. —